

УДК 78.451;78.27

DOI <https://doi.org/10.32782/2224-0926-2026-1-56-4>

Ден Яцзюень

аспірантка творчої аспірантури кафедри академічного співу,
Львівська національна музична академія імені М.В. Лисенка
<https://orcid.org/0009-0004-8815-3446>

КУЛЬТУРНА ІНТЕГРАЦІЯ КИТАЙСЬКИХ ОПЕРНИХ СПІВАЧОК (СОПРАНО) В ЄВРОПЕЙСЬКУ ВОКАЛЬНУ ТРАДИЦІЮ КРИЗЬ ПРИЗМУ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

У статті досліджується процес культурної інтеграції китайських виконавиць (сопрано) в європейську вокальну традицію в контексті освоєння ними стилю *bel canto* крізь призму глобалізаційних процесів, які є невід'ємною частиною сучасного життя та все більше впливають на культуротворче буття. Тому культурні обміни на векторі «Схід–Захід» свідчать про певні зміни у виконавському мистецтві Китаю, значно зменшуючи вагу національних чинників у творенні свого культурного «обличчя». На підтвердження цієї тези звертаємось до питань висвітлення виконавської діяльності вибраних китайських співачок упродовж ХХ – перших десятиліть ХХІ століття, яка засвідчує їхній вагомий внесок не лише у китайську, а і світову музичну культуру та є яскравим прикладом органічної мистецької інтеграції в європейську вокальну традицію. У цьому контексті частково заторкнута феномен так званого «китайського *bel canto*». Зауважено, що порівняно з попереднім великим історичним періодом розвитку китайської культури та співочого мистецтва етап його активної трансформації дуже короткий і охоплює ХХ століття, відтак докорінно змінюючи національну систему музичної освіти. На основі наукових джерел виявлено причини успішності цього процесу, пов'язані, зокрема, з гастрольною діяльністю іноземних музикантів та співаків від початку ХХ століття, з розвитком концертного виконавства та музичного життя як системи, а надалі – з вивченням та поширенням китайськими митцями європейського культурного досвіду. Ці чинники сприяли поступовій зміні репертуарної політики та залученню до виконавських програм творів західноєвропейських композиторів. Зазначено, що успішне опанування китайськими виконавицями західноєвропейської манери співу, участь визначних представниць китайської вокальної культури у численних оперних постановках провідних театрів світу увиразнюють їхній міжнародний статус. Для розкриття теми статті вибрано такі методи: історичний, біографічний, музикознавчий, культурологічний, системний, описово-аналітичний, які сприяють виявленню особливостей становлення китайських виконавців як академічних співаків «європейського зразка».

Ключові слова: вокальне мистецтво, вокальна традиція, стиль *bel canto*, академічна вокальна культура, глобалізація, культурна інтеграція, китайські співачки (сопрано).

Deng Yajuan. Cultural Integration of Chinese Opera Singers (Sopranos) into the European Vocal Tradition through the Prism of Globalization Processes

*The article examines the process of cultural integration of Chinese female singers (sopranos) into the European vocal tradition in the context of their mastery of the *bel canto* style, viewed through the prism of globalization processes that constitute an integral part of contemporary life and increasingly influence cultural existence. Accordingly, cultural exchanges along the “East–West” vector testify to certain changes in China’s performing arts, significantly reducing the weight of national factors in shaping its cultural “identity.” To substantiate this thesis, the study addresses the performance activities of selected Chinese singers throughout the 20th century and the first decades of the 21st century, which demonstrate their significant contribution not only to Chinese*

but also to world musical culture and serve as a vivid example of organic artistic integration into the European vocal tradition. In this context, the phenomenon of the so-called “Chinese bel canto” is partially addressed. It is noted that, compared to the previous major historical period in the development of Chinese culture and vocal art, the stage of its active transformation is very short and encompasses the 20th century, thus fundamentally changing the national system of music education. On the basis of scholarly sources, the reasons for the success of this process are identified, in particular those related to the touring activities of foreign musicians and singers since the beginning of the 20th century, the development of concert performance and musical life as a system, and subsequently the study and dissemination of European cultural experience by Chinese artists. These factors contributed to a gradual change in repertoire policy and the inclusion of works by Western European composers in performance programs. It is emphasized that the successful mastery of the Western European vocal manner by Chinese performers, as well as the participation of prominent representatives of Chinese vocal culture in numerous opera productions at leading theaters worldwide, underscore their international status. To address the topic of the article, the following methods are employed: historical, biographical, musicological, culturological, systemic, and descriptive-analytical, which facilitate the identification of the characteristics of the formation of Chinese performers as academic singers of the “European model”.

Key words: *vocal art, vocal tradition, bel canto style, academic vocal culture, globalization, cultural integration, Chinese female singers (sopranos).*

Вступ. Протягом ХХ та початку ХХІ століття в європейському мистецтвознавстві та культурологічній думці все більше актуалізується проблема культурного діалогу «Схід–Захід». Інтерес до цієї проблематики значною мірою зумовлений глобалізаційними процесами, однією з основоположних особливостей яких є тенденція до культурного «зближення» різних цивілізацій, зокрема, західноєвропейської та східної. Розвиток подібних міжкультурних зв'язків призводить до взаємовпливу та суттєвого взаємозбагачення культур.

Культура Сходу приваблювала європейських композиторів та музикантів здавна. Певною мірою цей аспект висвітлюється у дисертаційному дослідженні Цзен Тао «Образ Китаю в європейському музичному мистецтві: жанрово-стильові аспекти»¹, в якому автор теоретично обґрунтовує жанрово-стильові модифікації образу Китаю в європейському музичному мистецтві, відслідковує еволюцію методів опосередкування китайської тематики у музичному мистецтві європейських композиторів ХІХ – поч. ХХ століття. На увагу заслуговує дисертація У Голін «Китайська виконавська інтонація в європейській вокальній музиці ХІХ–ХХ століття»². Аспекти співвіднесення поетично-світоглядної моделі стародавньої китайської поезії та її музичної інтерпретації у жанрі камерно-вокальної лірики європейських, зокрема українських, митців досліджує у своїй дисертації Ван Сі³.

Водночас особливо в останні десятиріччя ХХІ ст. здійснюється і зворотний процес прийняття та запозичення здобутків європейської культури представниками мистецької спільноти східного регіону. Специфікою цього зустрічного руху є не просто

¹ Цзен Тао. Образ Китаю в європейському музичному мистецтві: жанрово-стильові аспекти : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства. Львів. 2016. 24 с.

² У Голін. Китайська виконавська інтонація в європейській вокальній музиці ХІХ–ХХ століття : автореф. дисерт. на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства. Київ. 2006.

³ Ван Сі. Аспекти інтерпретації поезії Китаю в українській камерно-вокальній музиці : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства. Львів. 2013. 20 с.

ознайомлення, а присвоєння певних зразків, моделей, «прагнення подолати величезну відстань, зумовлену багатьма факторами і насамперед мовленнєвим»⁴. Це відбувається завдяки втіленню принципів західної системи музичної освіти та широке залучення китайських музикантів до світових виконавських практик – концертів, оперних вистав, міжнародних конкурсів тощо. В цьому плані на особливу увагу заслуговує виконавське мистецтво, зокрема вокальне. Однією з його властивостей є вторинність, що зумовлює необхідність опрацювання й актуалізації «чужих» текстів. Як зазначає Цзян Цінь, «виконавство, корегуючи, зокрема, репертуарну політику, впливає на композиторську творчість, слухацькі вподобання та, врешті-решт, зміни суспільних художніх настанов»⁵. Надзвичайно активним на сучасному етапі творчих контактів є ознайомлення китайських вокалістів з європейськими культурними традиціями, зокрема італійськими, позаяк саме в Італії визначились основні елементи техніки оперного співу.

Мета статті – виявлення впливу глобалізаційних процесів на індивідуальні творчі «траєкторії» розвитку вибраних китайських виконавиць (сопрано) в контексті освоєння ними традицій італійського *bel canto*.

Матеріали та методи. Зміни у вокальній культурі сучасного Китаю все частіше привертають увагу численних мистецтвознавців. Зокрема, у дисертаційній роботі «Інтеграція європейських традицій співу у вокальну школу Китаю»⁶ її авторка Сун Яньїн здійснює комплексне дослідження процесу становлення у Китаї професійної вокальної освіти та розвитку школи європейського академічного співу. А. Бойко у дисертаційній роботі «Естрадно-вокальне мистецтво Китаю в контексті історико-культурних та жанрово-стильових процесів»⁷ досліджує фонетичні, національно-ментальні та виконавські особливості китайського вокального мовлення. Серед інших численних наукових робіт, які привертають нашу увагу та сприяють розкриттю теми статті, назвемо дослідження Ці Мінвей «Жанрово-стильові пріоритети професійної підготовки вокалістів Китаю на етапі глобалізації»⁸. У дисертаційній роботі Чжоу Ї⁹ вокальне мистецтво Китаю визначається як феномен, «сутність якого є результатом інтеграції культурного досвіду інших країн у тисячолітні національні традиції»¹⁰. Авторка дослідження «Мистецтво сопрано як виконавський

⁴ Цзян Цінь. Тембр-ампула колоратурного сопрано у сучасній виконавській практиці : дис. на здобуття ступеня доктора філософії. Харківський національний університет імені І.П. Котляревського. Харків. С. 120.

⁵ Там само. С. 120.

⁶ Сун Яньїн. Інтеграція європейських традицій співу у вокальну школу Китаю : дис. на здоб. наук. ступеня канд. мистецтвознавства. Львівська національна музична академія імені М.В. Лисенка, 2016. URL: <https://elib.nakkkim.edu.ua/bitstream/handle/123456789/2376/dyssertacija-sun-janyin.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

⁷ Бойко А. Естрадно-вокальне мистецтво Китаю в контексті історико-культурних та жанрово-стильових процесів : дис. канд. мистецтвознавства. Харківський національний університет імені І.П. Котляревського, 2019.

⁸ Ці Мінвей. Жанрово-стильові пріоритети професійної підготовки вокалістів Китаю на етапі глобалізації : неопубл. дис. кандидата мистецтвознавства. Харківський національний університет імені І.П. Котляревського. 2018.

⁹ Чжоу Ї. Індивідуальний виконавський стиль в умовах глобалізації (на прикладі творчості китайських співаків) : дис. канд. мистецтвознавства. Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка; Харківський національний університет мистецтв ім. І.П. Котляревського. Суми–Харків. 2021. URL: https://sspu.edu.ua/images/2021/docs/dis/chzhou_yi_dis_ok_e8963.pdf.

¹⁰ Там само. С. 167.

феномен: національні та мовностильові пріоритети»¹¹ Сюн Яхуан крізь призму наукового пізнання вокального мистецтва висвітлює історію сопрано як типу співацького голосу на матеріалі порівняльного аналізу національних традицій Європи та Китаю, підкреслюючи, що в китайській оперній традиції, так само як і в європейській, жіночий голос розглядається як природний феномен із параметрами діапазону, тембрової палітри тощо. До типологізації жіночого сопрано в європейському оперному мистецтві XVII–XIX століть звертається у своїй науковій розвідці Ян Сихань¹². Ще одна розвідка її авторства розкриває сутність оперних амплуа сопрано в європейському мистецтві XVII–XIX століть у світлі інтерпретологічного аналізу¹³. У нашому ж дослідженні здійснено спробу розкрити питання культурної інтеграції китайських співачок (сопрано) в європейську вокальну традицію в контексті освоєння ними стилю *bel canto* крізь призму глобалізаційних процесів, що на сучасному етапі мистецьких зв'язків видається актуальним. Для розкриття теми статті використано такі методи: історичний, біографічний, музикознавчий, культурологічний, системний, описово-аналітичний, які сприяють виявленню особливостей становлення китайських виконавців як академічних співаків «європейського зразка».

Результати. Вокально-виконавське мистецтво було й залишається одним з найбільш вагомих і важливих явищ у культурному житті Китаю. Цікаво, що у той час, коли остаточно сформувалися основні (базові) художні принципи Пекінської опери (кінець XVIII століття), у західноєвропейському мистецтві також завершився процес формування загальних підходів до розуміння краси вокального звуку та методів її досягнення (стиль *bel canto*). Після цього ще майже століття обидві системи, як відомо, існували осібно, і лише з кінця XIX століття, коли керівництво Китаю під впливом соціально-економічних факторів поступово пом'якшило політику закритих кордонів, культурні обміни стали можливими. З цього часу розпочинається тривалий і складний процес трансформації вокального мистецтва Китаю, що, крім іншого, зумовлений і глобалізацією, під впливом якої поступово посилюється міжнаціональна мистецька взаємодія. Як зазначає Чжоу Ї, «якщо на початок XX ст. співоча культура Китаю істотно відрізнялася від західноєвропейської, то сьогодні вона практично тотожна тому, що ми можемо знайти у будь-якій європейській країні»¹⁴. Тут маємо: розподіл на народну, академічну, естрадну сфери; систему підготовки фахівців, яка спирається на синтез національних та світових надбань тощо. Зауважимо, що широкий спектр жанрово-стильових видів та форм концертної презентації вокальної музики охоплює насамперед розлогу національну традицію, яка тісно взаємодіє із поточними тенденціями світової музичної культури. Китайські виконавці навчаються в різних країнах світу і через активний досвід «зустрічі» культур Сходу та Заходу прокладають шляхи від минулого національної культури до творчої практики XXI століття.

¹¹ Сюн Яхуан. Мистецтво сопрано як виконавський феномен: національні та мовностильові пріоритети : дис. ... д-ра філософії. Харківський національний університет мистецтв імені І.П. Котляревського, 2025.

¹² Ян Сихань. Типологізація жіночого сопрано в європейському оперному мистецтві XVII–XIX століть: від універсалізму до спеціалізації. *Аспекти історичного музикознавства*. 2025. XXXIX (39), 161–175. DOI: 10.34064/khnum2-39.09.

¹³ Ян Сихань. Оперні амплуа сопрано в європейському мистецтві XVII–XIX століть у світлі інтерпретологічного аналізу : дис. на здобуття ступеня доктора філософії. Харківський національний університет імені І.П. Котляревського. *Кваліфікаційна наукова робота*. Харків. 2025, 219 с.

¹⁴ Чжоу Ї. Індивідуальний виконавський стиль в умовах глобалізації (на прикладі творчості китайських співаків). Суми–Харків. 2021. С. 65.

Приблизно за останні два десятиліття українські мистецькі освітні заклади (Києва, Львова, Одеси, Харкова) також стали навчальними осередками для китайських виконавців. Тут у них є все необхідне для органічної мистецької інтеграції в європейську вокальну традицію в унікальних умовах єдності академічного виконавства та музикознавчої науки. Такий процес досить характерний і для становлення й розвитку сучасної вокальної школи у самому Китаї, зорієнтованої на кращі європейські зразки вокальної виконавської творчості. До того ж, як зазначає Є Лінь, «співставлення вокальних завдань та їх вирішення у китайській та європейській вокальній педагогіці дозволяє в широкому сенсі простежити основний культурний діалог, який характерний для сучасного Китаю, – адаптацію найкращого у культурній парадигмі китайського мистецтва»¹⁵. Отже, у світлі творчих контактів ознайомлення китайських вокалістів з європейськими культурними традиціями та набутками здійснюється дуже активно. Серед іншого – вивчення історії формування та розвитку європейських композиторських та вокальних шкіл, ознайомлення з оперним та камерним репертуаром у манері, яка дуже відрізняється від звичної для китайських виконавців манери співу. Техніка гарного кантиленного виконання – *bel canto*, елементи якої, як відомо, визначились в Італії, успішно освоюється китайськими співаками. Саме цей принцип інтонування і надалі продовжує викликати велике зацікавлення та особливу увагу з боку китайських виконавців-вокалістів, які прагнуть сформуватися як академічні співаки «європейського зразка». Виконавець повинен постати як митець, особистість, носій здібностей, навичок, що прагне до відкриття і створення нового, а його виконання твору повинно стати творчим процесом. Ці проблеми, як і сто років тому, так і тепер виразно постають перед співаками-професіоналами.

Для китайських виконавців, котрі прагнули оволодіти західноєвропейською співочою культурою, основним завданням поставало питання необхідності оволодіння фонетичними і, відповідно, артикуляційними особливостями іноземних мов, зокрема італійської. Саме тому для опанування традиціями панівної європейської техніки (школи) *bel canto* китайським співакам знадобилося чимало часу та зусиль. На думку Цзян Цінь, одним з визначальних чинників, що змінили уявлення про вокальне мистецтво Китаю, і найперше всередині країни, стала поява цілої плеяди майстрів «китайського *bel canto*»: Чжоу Сяоянь, Ляо Чанюн, Дільбер Юніс, У Біся та інших, творчість яких є виразним підтвердженням продуктивності культурних обмінів.

Вивчаючи специфіку виконавського стилю *bel canto*, запитую себе: чи існує китайське *bel canto* – поняття, яке останнім часом фігурує у наукових розвідках китайських дослідників; чи можна застосовувати таке поняття до творчості китайських співаків, які сповідують цей принцип формування звука та загалом манеру співу? На допомогу приходять відповідь Чжоу Ї, яка пише: «...його варто розуміти метафорично: немає якогось окремого, самобутнього китайського бельканто. Є техніка співу, котра використовується у всьому світі, і в Китаї теж. Разом із тим можна сміливо говорити про феномен “китайського бельканто”, коли процеси глобалізації так об’єднують мистецьку спадщину різних народів, що стає неможливо визначити національну належність музиканта-виконавця»¹⁶.

¹⁵ Є Лінь. Сучасна вокальна школа в Китаї. Методологічні засади в контексті європейсько-китайських культурних зв’язків. *Естетика і практика мистецької освіти* : збірник статей. Науковий вісник НМАУ. Київ, 2008. С. 173.

¹⁶ Чжоу Ї. Індивідуальний виконавський стиль в умовах глобалізації (на прикладі творчості китайських співаків). Суми–Харків. 2021. С. 73.

Вивчаючи глобалізаційні процеси та їх вплив на життєтворчість китайських виконавиць (сопрано), в історичному контексті згадаємо насамперед видатну співачку та педагога ХХ століття *Чжоу Сяоянь* (1917–2016), з іменем якої пов'язано формування національної школи академічного співу в Китаї. Майбутня співачка і педагог навчалась у Шанхайській консерваторії та продовжила вдосконалювати вокально-технічну майстерність в Європі. Її вокальна майстерність дозволила виконувати партії з опер західноєвропейських композиторів, зокрема партію Джільди в опері Дж. Верді «Ріголетто» та Лакме в однойменній опері Л. Деліба, а також партію Маргарити в опері «Фауст» Ш. Гуно. Однак, повернувшись на Батьківщину, співачка перейшла на концертний репертуар, оскільки, за її словами, «на той час у Китаї не було опери»¹⁷. Як педагог акцентувала на «співі з вимовою, чистоті вимови та звуку», на поєднанні *bel canto* з китайською мовою та естетикою. Власне, виконання співачки вирізнялося чистим стилем та глибиною музичної виразності. Через педагогічну діяльність системно навчала манери виконання творів італійських композиторів ХІХ століття – Дж. Россіні, В. Белліні, Г. Доніцетті, Дж. Верді, Дж. Пуччіні. Результатом викладацької діяльності Чжоу Сяоянь стала плеяда вихованців – згодом відомих співаків, про що докладно описує у своєму дослідженні Сун Яньїн¹⁸. За ініціативою Чжоу Сяоянь у 1988 році в Шанхаї було створено Центр оперного мистецтва імені Чжоу Сяоянь, робота якого спрямована на посилення міжнародних обмінів задля досягнення успішної підготовки співаків, які б змогли виступати не лише на Батьківщині, а й у провідних театрах світу.

На сьогодні сформувалась плеяда співаків, які спеціалізуються на італійській музиці, зокрема романтичної доби, а деякі з них вже отримали визнання на світовому рівні. З відкритих джерел маємо можливість почерпнути відомості про визначних китайських співачок другої половини ХХ – поч. ХХІ століття, яким вдалося опанувати західноєвропейський репертуар, зокрема твори стилю класичного *bel canto*.

Однією з найвідоміших китайських співачок сопрано другої половини ХХ століття постає *Дільбер Юніс*, яка народилася у 1958 року в Ухані, провінція Хубей. Навчалася у Сінцзянському інституті мистецтв, згодом у Центральній консерваторії у Шень Сяна та Лі Цзінвей. Вона одна з перших китайських сопрано, яка отримала міжнародну нагороду на престижному міжнародному конкурсі молодих вокалістів. Ця перемога визначила її подальшу творчу долю: співачка була запрошена до Фінської національної опери. Її називали «Китайським соловейком». Співачка вважається еталоном колоратурної техніки, володіє чистим кришталевим тембром голосу, точними високими нотами, неперевершеним контролем піанісімо. Прославилася в операх Дж. Верді «Ріголетто» (Джільда), Г. Доніцетті «Лючія ді Ламмермур» (Лючія), В. Белліні «Пуритани» (Ельвіра). Музичні критики неодноразово відзначали майстерність співачки, якій удавалось майстерно зберігати баланс між технічним аспектом виконання та емоційністю. Як і більшість виконавців кінця ХХ – поч. ХІХ століття, Дільбер Юніс використовувала можливості звукозапису. На увагу заслуговує диск (1991)¹⁹ із записами арій італійських, французьких, німецьких композиторів, серед яких: арія Ельвіри з опери «Пуритани» В. Белліні, арія Джільди (1 дія) з опери «Ріголетто» Дж. Верді, речитатив та арія Аміні з

¹⁷ Цит. за: Цзян Ціннь. Тембр-ампула колоратурного сопрано у сучасній виконавській практиці : дис. на здобуття ступеня доктора філософії. Харківський національний університет імені І.П. Котляревського. Харків, 2025. С. 124.

¹⁸ Сун Яньїн. Інтеграція європейських традицій співу у вокальну школу Китаю : дис. на здоб. наук. ступеня канд. мистецтвознавства. Львівська національна музична академія імені М.В. Лисенка, 2016. С. 52.

¹⁹ URL: <https://www.youtube.com/watch?v=nYNTXfGVtCg&list=RD6biXCnF6mqQ&index=11>.

опери «Сомнамбула» В. Белліні, сцена Лакме з дзвіночками з однойменної опери Л. Деліба, арія Лючії з опери «Лючія ді Ламмермур» Г. Доніцетті, «Весняні голоси» Й. Штрауса. Номери, що входять до диску, відзначаються неабиякою технічною складністю, яку співачка як лірико-колоратурне сопрано опанувала блискуче. Зазначимо, що звернення до класики світового оперного мистецтва, впевненість у власних силах, свідоме ставлення до зміни тембрових характеристик власного голосу свідчать про високу майстерність співачки. Розповідаючи про свою роботу, Дільбер Юніс акцентує на питанні вокального мовлення, зазначаючи, що найскладнішою проблемою у роботі співака є необхідність володіння декількома іноземними мовами²⁰.

Серед інших активних популяризаторок італійського оперного мистецтва належить згадати імена Цзян Юн, Жао Лань, Чжан Ліпін, Хе Хуей, У Біся, Дай Цзії.

Цзян Юн (1962) – відома співачка, професор Шанхайської консерваторії; після її закінчення стажувалася у Віденському університеті музики. Гастролювала із сольними концертами в Європі та Азії. У її виконавському арсеналі – арії Дж. Россіні, Г. Доніцетті, італійські класичні пісні (Ф. Тості, С. Карділло). Вирізнялася глибокою виконавською та художньою культурою, технічною точністю та поетичністю у виконанні.

Однією з провідних сопрано Китайського оперного театру в 1980–90 рр. була *Жао Лань*. Народилася на початку 1960-х років. Закінчила Центральну консерваторію. Володарка теплої і ніжної тембру голосу, стилю *bel canto*, з плавною вокальною лінією. У її репертуарі – партія Аміні («Сомнамбула» В. Белліні), партія Інеси («Фаворитка» Г. Доніцетті).

Відомаю сучасною виконавицею є *Чжан Ліпін* (1965, Ухань, провінція Хубей). Закінчила Центральну консерваторію, стажувалася в Королівській академії музики (Лондон). Співачка стала першою китайською примадонною Метрополітен-опери та Королівської опери; професор, доктор Центральної консерваторії. Володарка теплої, глибокого тембру голосу, блискучої техніки, витонченої музикальності, глибокого розкриття ролей. Вона стала першою китайською співачкою, яка підписала контракт з холдингом звукозапису «Universal Music Group». У 2025 році співачка презентувала альбом «Вибрані італійські пісні»²¹, зокрема вибрані оперні арії та авторські пісні, що нині входять не лише до концертного репертуару, а й до навчально-педагогічних програм у закладах мистецької освіти Китаю. Чжан Ліпін вважає, що для китайського студента «опанування італійських пісень пов'язує його з багатовіковою традицією, дозволяючи йому досліджувати та втілювати емоції та історії, закладені в музиці...». Чжан Ліпін продовжує розмірковувати: «Для китайської співачки, чи будь-якої іншої, котра походить з неіталійської музичної традиції, вивчення італійських пісень – це не просто опанування мови чи нот; це також прийняття особливого музичного мислення, яке відображає історію, стиль та культуру, закладені в музиці...»²². Серед партій: Мімі, Тоска та Чіо-Чіо-Сан («Богема», «Тоска», «Мадам Баттерфляй» Дж. Пуччіні); Джільда та Віолетта («Ріголетто», «Травіата» Дж. Верді). Вибір партій свідчить, що Чжан Ліпін намагається подолати репертуарні обмеження, виконуючи і драматичні, і лірико-колоратурні партії. На платформі YouTube можна знайти досить велику кількість записів співачки, які свідчать про її високу виконавську майстерність.

Єдина китайська співачка, яка виступала в шести провідних театрах світу – Ла Скала, Віденській державній опері, Метрополітен-опера, Королівському оперному театрі у

²⁰ Творчий портрет Дільбер Юніс докладно змальовує Цзян Цінь, авторка статті «Творча постать Дільбер Юніс у контексті вокального мистецтва Китаю ХХ–ХХІ століть». Харків: ХНУМ, 2022. С. 199–211.

²¹ URL: <https://www.youtube.com/watch?v=xPT2Yqq-GMk>.

²² Chen N. Songs of inspiration. *China Daily*. URL: <https://www.chinadailyhk.com/hk/article/613521>.

Лондоні, Паризькій національній опері, Берлінській державній опері, – *Хе Хуей* (1972). Народилася в Анькані, провінція Шеньсі, закінчила консерваторію Сіаня. Вважається «Аїдою світу». Партії: Аїда, Леонора («Аїда», «Трубадур» Дж. Верді), Тоска, Чіо-Чіо-Сан («Тоска»), «Мадам Баттерфляй» Дж. Пуччіні), інші. Володарка драматичного сопрано, насиченого тембру, «металевого» блиску, потужної драматичної енергії. Критики називають її «оперною суперзіркою». *Хе Хуей* отримала міжнародне визнання, зокрема, виграла премію «Найвидатніша співачка – Премія Джульєсти» та «Перший італійський оперний Оскар» від Італійської асоціації опери Верді, ставши першою азійською співачкою, удостоєною цієї честі.

На увагу заслуговує постать *У Біся* (1975) – першої китайської співачки, яка закінчила відразу два відділення – народного та академічного вокалу, і досягла успіху рівно ж і в національному стилі та у стилі *bel canto*. Співачка народилася у провінції Хунань. Закінчила Китайську консерваторію в Чанде (бакалавр, магістр), Центральну консерваторію (доктор). Її називають «Соловей поєднання Сходу та Заходу». В репертуарі співачки – арія Лауреати «*O mio babbino caro*») в опері «Джанні Скіккі» Дж. Пуччіні; арія Джільди («*Caro nome*») в опері «Ріголетто» Дж. Верді; китайські народні та ліричні пісні. Рідкісний голос, що поєднує яскравість народного співу з об'ємним бельканто, віртуозна техніка, стильова чистота з китайським колоритом – ось ті риси, які увиразнюють її виконавський стиль та роблять упізнаваною серед інших китайських майстрів вокального мистецтва.

Представницею нового покоління з міжнародною освітою вважаємо *Дай Цзуй*. Народилася в 1990-х роках у Пекіні в музичній сім'ї. Закінчила Мангеттенську школу музики та отримала контракт із Цюрихською оперою (з 2020); виконує головні партії: Дж. Россіні «Севільський цирульник» (Розіна), Г. Доніцетті «Любовний напій» (Адіна). Має вроджену музикальність, вільно володіє мовами. Дуже перспективна молода співачка.

Названими іменами не вичерпується весь список сучасних китайських виконавиць західноєвропейського репертуару, зокрема творів представників італійської композиторської школи.

Висновки. Аналізуючи виконання китайськими співачками арій та пісень в аудіо-та відеозаписах, можемо у підсумку сказати про доволі самобутнє виконання ними західноєвропейського репертуару. Також виявляємо певну різницю у виконанні ними композицій італійських авторів порівняно з європейськими виконавцями. Ця різниця визначена насамперед ментальністю. І не лише цим. Як було відзначено, традиційному китайському співу, який став основою розвитку феномену Пекінської опери, притаманна манера звуковидобування, що принципово відрізняється від тієї, яка є засадничою у *bel canto*. Поглиблюючи цю думку, запозичимо міркування Чжоу Ї про те, що «китайський співак, який прагне вдосконалюватися у європейському вокальному мистецтві, змушений перебудовувати весь артикуляційний апарат»²³, тобто повинен змінити сам механізм видобування звуку, без чого неможливо оволодіти *bel canto* як базовою вокальною технікою. Приклади діяльності китайських сопрано у світлі глобалізаційних процесів свідчать, що на сьогодні сформувалась плеяда виконавиць, які успішно спеціалізуються на європейській, зокрема й італійській музиці доби романтизму, а деякі з них уже отримали визнання на світовому рівні. А сучасна вокальна школа Китаю, спираючись на понад столітню трансформацію вокального мистецтва, успішно демонструє синтез західної академічної техніки та національної театральної естетики, створюючи нові вокально-сценічні моделі. Обидві традиції тяжіють до поєднання технічної віртуозності у поєднанні з психологічною глибиною образів.

²³ Чжоу Ї. Індивідуальний виконавський стиль в умовах глобалізації (на прикладі творчості китайських співаків). Суми–Харків. 2021. С. 163.

Література

1. Бойко А. Естрадно-вокальне мистецтво Китаю в контексті історико-культурних та жанрово-стильових процесів : дис. канд. мистецтвознавства. Харківський національний університет імені І.П. Котляревського, 2019. URL: <https://repo.num.kharkiv.ua/server/api/core/bitstreams/89a5ee48-a613-46e4-a582-c55bbe9bd1c1f/content>.
2. Ван Сі. Аспекти інтерпретації поезії Китаю в українській камерно-вокальній музиці : автореф. дисерт. на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства. Львів, 2013. 20 с.
3. Є Лінь. Сучасна вокальна школа в Китаї. Методологічні засади в контексті європейсько-китайських культурних зв'язків. *Естетика і практика мистецької освіти* : збірник статей. Науковий вісник НМАУ. Київ, 2008. С. 173–179.
4. Сун Яньін. Інтеграція європейських традицій співу у вокальну школу Китаю : дис. на здоб. наук. ступеня канд. мистецтвознавства. Львівська національна музична академія імені М.В. Лисенка, 2016. URL: <https://elib.nakkim.edu.ua/bitstream/handle/123456789/2376/dyssertacyja-sun-janyn.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
5. Сюн Яхуан. Мистецтво сопрано як виконавський феномен: національні та мовностильові пріоритети : дис. ... д-ра філософії. Харківський національний університет мистецтв імені І.П. Котляревського, 2025. URL: <https://repo.num.kharkiv.ua/server/api/core/bitstreams/e4169e74-5c12-49fa-bda6-b710cb80303a/content>.
6. У Голін. Китайська виконавська інтонація в європейській вокальній музиці XIX–XX століття : автореф. дисерт. на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства. Київ, 2006.
7. Цзен Тао. «Образ Китаю в європейському музичному мистецтві: жанрово-стильові аспекти» : автореф. дисерт. на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства. Львів, 2016.
8. Цзян Цінь. Творча постаць Ділбер Юніс у контексті вокального мистецтва Китаю XX–XXI століть. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти* : збірник наукових статей. Вип. 65. Харків. нац. ун-т мистецтв ім. І.П. Котляревського / ред.-упоряд. Ю.В. Ніколаєвська. Харків : ХНУМ, 2022. С. 199–211. URL: https://intermusic.kh.ua/vypusk65/problem_65_12_tsyzyantsin.pdf.
9. Цзян Цінь. Творчість китайських сопрано в аспекті глобалізаційних процесів. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти* : зб. наук. ст. Вип. 75. Харків. нац. ун-т мистецтв ім. І.П. Котляревського / ред.-упор. Л.В. Русакова, Я.О. Сердюк. Харків : ХНУМ, 2025. С. 107–120. URL: <https://intermusic.kh.ua/vypusk75/PROBLEMS-75-107-120JiangQin%20.pdf>.
10. Цзян Цінь. Тембр-амплуа колоратурного сопрано у сучасній виконавській практиці : дис. на здобуття ступеня доктора філософії. Харківський національний університет імені І.П. Котляревського, 2025, 167 с.
11. Ці Мінвей. Жанрово-стильові пріоритети професійної підготовки вокалістів Китаю на етапі глобалізації : неопубл. дис. кандидата мистецтвознавства. Харківський національний університет імені І.П. Котляревського, 2018. Рукопис.
12. Чжоу І. Індивідуальний виконавський стиль в умовах глобалізації (на прикладі творчості китайських співаків) : дис. канд. мистецтвознавства. Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка. Харківський національний університет мистецтв ім. І.П. Котляревського. Суми–Харків, 2021. URL: https://sspu.edu.ua/images/2021/docs/dis/chzhou_yi_dis_ok_e8963.pdf.
13. Ян Сихань. Оперні амплуа сопрано в європейському мистецтві XVII–XIX століть у світлі інтерпретологічного аналізу : дис. на здобуття ступеня доктора філософії. *Кваліфікаційна наукова робота*. Харківський національний університет імені І.П. Котляревського, 2025. Харків, 219 с.
14. Ян Сихань. Типологізація жіночого сопрано в європейському оперному мистецтві XVII–XIX століть: від універсалізму до спеціалізації. *Аспекти історичного музикознавства*, 2025. XXXIX (39), 161–175. DOI: 10.34064/khnum2-39.09.
15. Chen N. Songs of inspiration. *China Daily*. <https://www.chinadailyhk.com/hk/article/613521>.

Дата першого надходження статті до видання: 31.12.2025

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 28.01.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 13.03.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу
CC BY 4.0

